

חסדיה של ש"ס

לפי ההיגיון של ברק, כדי להחזיר את הגולן צריך למסור את המדינה לחרדים

מאת דניאל פרידמן

את תקופת כהונתו פתח אהוד ברק, בתמיכת מרצ, בשגיאה אסטרטגית שמחירה לחברה הישראלית כבד מנשוא. בהקמת הקואליציה היה עליו לבחור בין ש"ס לבין הליכוד. הדרך שבחר ברק, משמעותה שכדי למסור את הגולן לסוריה יש צורך למסור קודם את המדינה לחרדים.

ברק נבחר בראש ובראשונה משיקולי פנים ועל סמך הבטחתו תיו לתקן את חלוקת המשאבים בין מובטלים לבעלי ממון ואת העיוות ביחסים בין החרדים לבין שאר הציבור, עיוות שהשלכתיו החברתיות והכלכליות מרחיקות לכת. ציפיות תומכיו בתחום זה נרמסו.

ברק נבחר להמשיך במאבק בין שמאל לימין, שהפך את המפלגת החרדיות לכוח מרכזי. התודעה ליד החל עם עליית בגין לשלטון ב-1977. למפלגות החרדיות היו אז חמישה צירים בלבד. אולם הם היו לשון מאונניים בממשלת בגין הראשונה, שתמכו בה 62 ח"כים. בשלב ראשון קיבלו החרדים ויתור "צנוע" ברמות ביטול ההגבלה על מספר תלמידי הישיבות המקבלים דחייה וכעבור זמן קיבלו פטור משירות צבאי. להחלטה זו היתה השפעה דרמטית. לשיי רות בצבא מחיר כלכלי אדיר, שירות חובה שקול למס בסך של כ-200 אלף שקל (לפי שכר ממרצע של כ-6,000 שקל לחודש), וזאת מבלי להביא בחשבון את מחיר השירות במילואים. זו הסר בסידרה שמפבלים תלמידי ישי

בות ולכך מצטרפות התמיכות המוענקות להם במישרין. לתור ליד זה היו שלבים שונים, ובהם "התרגיל המסדיח" שבו ביקש פרס להקים ממשלה צדה בראש תו. הדבר היה כרוך במתן הבטחת נדיבות לחרדים. הניסיון נכשל ואת הממשלה הצדה הקים שמיר, אך הוא לא היה יכול לתת לחרדים פחות ממה שפרס הבטיח להם.

ברק נבחר להמשיך במאבק בין שמאל לימין

השלב הבא בתהליך התרוש בממשלת רבין, שהורכבה מהעיד בודה, מרצ וש"ס. היתה זו הממשלה שכתתה את הסכמי אוסלו ושוב שולם מחיר "צנוע", הממשלה בתמיכת מרצ הכירה ב"אל המעיין", רשת החינוך של ש"ס והעניקה לה מימון ממלכתי. התוצאה המצטברת היא עיוות מחולט של התהליך הדמוקרטי בישראל. המפלגות החרדיות הקימו ברב בר רשתות חינוך בשליטתן, ובמסגרתן עומדות לרשותן אלפי משרות הממומנות מכספי ציבור. שום מפלגה חילרנית אינה יכולה להבטיח לתומכיה יתרונות דומים.

הגידול האדיר של המפלגות החרדיות, 22 מנדטים, נעוץ בראש ובראשונה כסבסוד המאסיווי שהן מקבלות. בפוליטיקה, כמו בכלכלה, ענף שמקבל כסבסוד ממשלתי אדיר - צומח,

ובמשק כזה מי שאיננו מקבל כסבסוד, אך נושא במס הדרוש כדי לממנו לאחרים - נחלש. בחירת ברק היתה אמורה לשנות מצב זה. הפער בין הליכוד ובין העבודה הוא משני, והדבר בוודאי כך אם טוענים שבנימין נתניהו היה מוכן לחזור לקווי 4 ביוני. כיום אבד הכלה על התירוצן השחוק שלפיו אפשר לוותר על ממשל תקין ועל שוויון בגיוס ובהקצאת משאבים - הכל למען השלום. הערפת ש"ס על פני הליכוד בקואליציה ברק גרמה לחירוש התהליך הדרסני של תחרות בין העבודה לבין הליכוד על חסרי החרדים, ולכל המאמינים שהש

לום בפתח עלול להתברר שהתהליך ארוך וממושך והעידות הפוליטי שנוצר כמשכו ביחסי החרדים עם שאר הציבור אינו הפיך. יש לקח נוסף למר"מ האומלל של ברק עם ש"ס. בראשיתו היה לברק קלף מיקוח אדיר ברמות האיום בקואליציה עם הליכוד. כוח קלף זה היה יפה עד כניסת ש"ס לממשלה. מרגע זה ואילך התהפכו יחסי הכוחות, ומרצ וברק עוברים סדרת חינוך מאל-פת. המר"מ עם סוריה נפתח כשבידי ישראל נכס ברמות רמת הגולן. עם מסירתו לסוריה, ולו כעבוד שנתיים-שלוש, ישתנו יחסי הכוחות לחלוטין. האם תרחם או סוריה עלינו אפילו יותר מאשר מרחמת ש"ס על ברק?

הכותב הוא פרופסור בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב

7.3.2000 "ת.ו.ו"